

nalazimo *čudo* u r. 11. *znak* u r. 18, *čudo* u r. 23. A u 6,2 i 14 imamo *čudo*, u 6,26 pak *čudne znake*. Nisam za materijalno ujednačavanje, ali mi se čini da je u Ivana valjalo ostati kod *znakova*. — Pozdravljam riječ *savez* umjesto *zavjet* i u srpskom prijevodu. Pojavljuje se stidljivo, a biblijski pripada joj puno pravo. K tome, valjalo je ujednačiti ustanovu euharistije u četiri novozavjetna mjesta. U Mk 14,24 stoji *zavet*, a drugdje *savez*. U Zdravomariji Lk 1,28 ja sam za tradicionalnu riječ već u crkvenoslavenskom *Raduj se!* No čini mi se da je Čarnić srpski jezik omogućivao bolji prijevod onoga *keharitomene*. U nas se ne bi moglo reći *Blagodatna*, ali Čarnić na drugim mjestima ne preza pred riječju *blagodat* (usp. Iv 1,17). — Osobito hvalim što je Čarnić osjetio da nas je sve Vuk pomalo krivo usmjerio u prijevodu pavlovske *hiothesis* u *posinački* (Rim 8,15) ili *posinjenje* (Rim 8,23) te *posinaštvo* (Rim 9,4 i Gal 4,5 te Ef 1,5). Čarnić postojano ima *usinovljenje*, a u Ef 1,5 *usiniti*. Slutim dobru prijedlošku razliku između »u-« i »po-«. A svakako treba da se u srpskoj, odn. hrvatskoj riječi jasnije čuje korijenska riječ »sin«. U nas je Tomislav Ladan predložio *posinstvo*. Iako ima razlike između bogosinstva Isusa Krista i našega, mi nismo samo Božji posinci. Više smo »sin« nego »posinak«.

Rekoh već: zači u kompletnu stručnu ocjenu jednog novog biblijskog prijevoda vrlo je složen posao. Najprije bi valjalo dugim saživljavanjem s prijevodom pronaći za koji se tip prijevoda prevodilac odlučio. Istom tada mogu se pravo vrednovati pojedinosti. Suvremeni prevodilac, ako je još i zaljubljenik u sveti tekst (a samo takav može prevoditi), uvijek se koleba između vjernosti izvorniku i vjernosti svome materinskom jeziku, ili bolje — vjernosti svojoj suvremenosti. A susljedna su kolebanja obostrana. I to ne samo zato što su pojedinačne mogućnosti uvijek vrlo relativne — i s obzirom na poznavanje izvornika i s obzirom na umjeće u svom vlastitom jeziku. Zapravo, najteže je pogoditi mjeru u pretakanju izvornika u svoju suvremenost. Jer, drugačije bi valjalo prevoditi za prosječnog čovjeka, i taj je u većini, a

drugačije za umjetnike riječi. A opet, prijevođi ne samo što treba da posreduju izvornik nego treba da i promiču opće poboljšanje prosjeka. I jezično i teološki. I ne ulazeći dalje u rastačane procjene Čarnićeva prijevoda, želim ovdje u *Bogoslovskoj smotri* zamijetiti njegovu pojavu. Jer poštovanje zahtijeva da prijevođi budu bar zapaženi. Prevođenje biblijskih tekstova nije samo stvar odgovorna i teška, nego je u isto vrijeme prijeko potrebna služba u crkvi Božjoj. Ja mislim da je to poziv i dar. Stoga sam smatrao dužnošću upozoriti na ovaj znanstveni i crkveni doprinos i čestitati svome beogradskom kolegi na poslu Božjemu.

Bonaventura Duda

DIZIONARIO DEGLI ISTITUTI DI PERFEZIONE. Sv. I, Roma, Edizioni Paoline, 1974. Leksikonski format, str. XXXIV + 1728 stupca + više slika izvan teksta. (Naručuje se ili predbilježuje se kod: Edizioni Paoline, Via D. Fontana 12, — 00185 Roma, Italia).

Prošlo je preko dvadeset godina, otkad se počelo govoriti o ovom svojevrsnom rječniku: t.j. god. 1950., prigodom prvog i svjetskog kongresa redovnika, održana u Rimu. Zato je lako razumjeti, koliko se toga moralo izmijeniti u prvotnim nakanama i planovima izdavača, počam od samog naslova rječnika (isprva se trebao nazivati »Dizionario enciclopedico dei religiosi—Enciclopedijski rječnik redovnika«). Ali činjenice, koje najviše uplivahu na raznovrsno izmjenjivanje, bija-hu Drugi Vatikanski sabor i obilna literatura o redovništvu, koja se po saboru pojavila. Konačno, nakon puno priprema, iščekivanja, neobistinjenih najavlivanja, prošloga je ljeta izišao ovaj prvi svezak, dok bi ostalih pet svezaka trebalo slijediti kroz razmjerno kraće vrijeme.

Rječnik se tehnički predstavlja na velikoj visini: format, uvez, papir, tisak, crteži i slike (od slika su mnoge u bojama, često puta veoma rijetke, rječite i poučne). Prvih 34 stranica ovoga prvog sveska nosi rimske brojeve. Na ovim se stranicama nalaze mnogi uvodni naslovi, od kojih, dakako, nekotih neće biti u slijedećim svescima: opći uvod, metodo-

loška načela, opće i svetopisamske kratice, papinski dokumenti, bibliografske kratice češće navedenih djela popis suradnika prvog sveska.

U općem uvodu (str. VII—XVI) glavni urednik rječnika pripovijeda o njegovoj povijesti, organizaciji ljudi i rada, o djelatnim načelima prihvaćenim sa strane redakcije i danim suradnicima, o rješavanju dotičnih poteškoća (na pr. predmet rječnika i njegove granice, kritičnost, »pomoćne« natuknice, i t. d.). Mnoge od već susrelih poteškoća pratit će redakciju do svršetka njezina podhvata. Među tima je i pronalazjenje suradnika, da budu stručnjaci i ujedno uravnoteženi, između »rimske petrifikacije«, kako se ondje kaže, i olakog napuštanja bitnih naučnih stavova i predaja.

Spontano se nameće pitanje o karakterističnim novostima ovog rječnika, osobito ako ga usporedimo s predhodnima (Heimbucher, donekle Escobar). Urednici misle, da on ima slijedeća naročita obilježja: teološko gledanje redovničkog života, moderni historiografski temelj, pomoć psihologije i sociologije, dovoljan prostor posvećen ličnostima pojedinih utemeljitelja ili začetnika, mnogo članaka posvećeno pravnim strukturama redovničkog života, velika pažnja posvećena starijem, istočnom i zapadnom redovništvu s dotičnim pravilima, i konačno više članaka koji govore o redovničkom ili monaškom fenomenu izvan kršćanstva ili katolicizma. Po ovome možemo lako vidjeti, da poglavitu riječ imaju ovdje bogoslovci, povjesničari, psiholozi, sociolozi, hagiografi, pravnici, povjesničari vjera i proučavatelji tzv. »ljudskih nauka« uopće. Uz njih nalazimo i poneke druge, autore mnogih »pomoćnih« natuknica, kao što su one iz povijesti umjetnosti, filologije, opće civilizacije i slične.

Isti urednik rječnika priznaje i skoro neizbježive granice svoga podhvata: često puta je bilo teško doći do potpunih informacija o stanju pojedinih Redova i Družbi; zatim, ako se i došlo do istih, često nisu bile zadovoljavajuće, jer bi se kadkad htjelo u njima štošta prešutjeti, ili bi se nastojalo zauzeti obrambeni stav; često, što je osobito slučaj kod ženskih ustanova, ne postoji dovoljna »povijesna« svijest o odigra-

noj ulozi. Stoga se je suradnicima pružalo izvjesnu shemu, po kojoj su imali izraditi dotični članak, što se pokazalo od znatne pomoći. Pri koncu svoje uvodne riječi glavni urednik djela kaže: »Savršeno smo uvjereni, da nismo došli do ideala. Korak po korak, kako smo napredovali u pripravljanju rječnika, rastao je dojam o nepotpunosti i nesavršenosti našega rada. Ipak, sokoli nas svijest, da smo u biti postigli uspjeh za kojim smo išli: da popunimo jednu prazninu i da pružimo jedno sredstvo rada« (str. XVI).

Potpisujemo ovu i druge izjave urednika našega rječnika, izražavajući osobno mišljenje, da se radi doista o velikom ostvarenju na odnosnom području: na ostvarenju, s kojim talijanska specijalizirana literatura postizava izvjesno prvenstvo. Radi se o djelu, mislimo, za kojim će već pri prvim koracima posizati svatko koji se bavi ili će se baviti pitanjima redovničkog života. I naše hrvatske stvari na ovom području bit će dolično predstavljene. Već u ovom prvom svesku nalazimo par članaka, koji se nas tiču: o Služavkama (talij. *Ancelle*) Djeteta Isusa, o benediktincima u Dalmaciji (kraće) i o bogumilima. U drugom svesku naći ćemo duži članak o redovnicima u Hrvatskoj uopće (talij. *Croazia*), a slijedit će i drugi, manji ili veći članci.

A. J. Matanić

Aleksej Knjazev, PROROCI, s ruskog preveo *Mladimir A. Todorovič*, izd. »Pravoslavljek«, Beograd 1974, str. 56.

Pisac u Uvodu zacrtava put svojeg izlaganja. Proroci imaju veliku i vrlo važnu ulogu u povijesti razvitka i usavršavanja bogoobjavljene religije. Njih su izučavali i izučavaju s čisto religiozne točke gledišta u prijašnjim vremenima. U 18. i 19. st. počeli su se izučavati također s historijske točke gledišta. U njima nalazimo vrlo dragocjen izvor za utvrđivanje biblijske kronologije i upotpunjavanje slike biblijske historije. Naše vrijeme, koje se »odlikuje traženjima raznovrsnih novih puteva, među potresima koji su narušili mnoge ranije strukture, često nastoji da se nadahne prorocima i pozivajući se na proročku smjelost